

Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling

Project nr. 3: **Educatie voor duurzame ontwikkeling**

Rubriek 1: omschrijving

Het streven naar een duurzame samenleving krijgt steeds meer aandacht. Wereldwijd groeit ook de consensus dat educatie in dit proces een essentiële rol vervult. Heel wat hedendaagse maatschappelijke problemen zijn immers bijzonder complex. Vaak bestaat er een nauwe verwevenheid tussen sociale, economische en milieuaspecten. Men kan deze aspecten niet geïsoleerd ten opzichte van elkaar benaderen. Een traditionele, reductionistische kijk op educatie volstaat daarom niet langer om een oplossing te vinden voor problemen die verband houden met duurzame ontwikkeling. Zij moeten op een geïntegreerde, holistische wijze worden benaderd. EDO vertrekt van dit principe en is daarom één van de sleutels om volwaardig deel te nemen aan onderhandelingsprocessen en tot actie te komen.

Duurzame ontwikkeling is een proces van maatschappelijke verandering, dat gericht is op verandering van de attitude, het gedrag en de praktijken van beleidsmakers, van het bedrijfsleven en van burgers. Een meer duurzame samenleving vereist een sociaal leerproces. Precies hierin vervult Educatie voor Duurzame Ontwikkeling haar rol. Zowel binnen het leerplichtonderwijs als daarbuiten kan richting gegeven worden aan een gedragsverandering of mentaliteitswijziging. Duurzame ontwikkeling veronderstelt per definitie een continu leerproces. Dynamiek en creativiteit staan hierbij centraal, net als de aandacht voor participatie van alle belanghebbenden.

De periode 2005-2014 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling. Ter uitvoering en concretisering van dit Decennium heeft UNESCO, als leidend agentschap, een internationaal implementatieschema opgesteld. Daarnaast werd er door de UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) gewerkt aan een Regionale Strategie voor duurzame ontwikkelingseducatie. In maart 2005 werd deze strategie door de ministers van Onderwijs en Leefmilieu van de UNECE goedgekeurd. Het is de bedoeling dat de lidstaten deze strategie aanpassen aan de specifieke lokale context en concretiseren. Het project Educatie voor DO in de VSDO concretiseert dit engagement voor Vlaanderen.

De United Nations Economic Commission for Europe (UNECE) omschrijft EDO als volgt:
“Educatie voor duurzame ontwikkeling ontwikkelt en versterkt de capaciteit van individuen, groepen, gemeenschappen, organisaties en landen om oordeelkundige keuzes te maken ten voordele van duurzame ontwikkeling. Zij kan een verschuiving in de geestesgesteldheid van mensen bevorderen en hen daardoor in staat stellen onze wereld veiliger, gezonder en welvarender te maken, waarbij de levenskwaliteit toeneemt. Educatie voor duurzame ontwikkeling kan kritische reflectie, grotere bewustwording en betere kansen op volwaardige zelfontplooiing opleveren, zodat nieuwe visies en opvattingen kunnen worden verkend en nieuwe methoden en hulpmiddelen ontwikkeld.”

Volgens de Minaraad en de Vlaamse Onderwijsraad is educatie voor duurzame ontwikkeling een ‘kompas voor andere educaties’, zoals gezondheidsbevordering, vredeseducatie, opvoeden tot burgerzin, mensenrechteneducatie, natuur- en milieueducatie,

ontwikkelingseducatie, mondiale vorming, enz. EDO als afzonderlijke educatie bestaat niet. Het is een richtinggevend principe op de achtergrond van verschillende educaties. Tegelijkertijd kan elke educatie een invalshoek zijn voor educatie voor duurzame ontwikkeling. Bij EDO-gerichte educatie wordt de inhoud gepositioneerd in het ruimere kader van duurzame ontwikkeling.

EDO gaat uit van de gelijkwaardigheid van overheden, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, met respect voor ieders verantwoordelijkheden, zowel in de creatieve fase, het analyseren van het probleem en het bedenken van de oplossingen, als in de besluitvormingsfase. Ze huldigt de dialoog en doet ten volle beroep op de specifieke sterktes, het initiatief en de ervaringsdeskundigheid van elk van deze actoren. Netwerking is daarom een essentieel gegeven, waarbij afstemming en het zoeken naar synergie centraal staan, en waarbij de overheid deze synergie faciliteert.

Rubriek 2: bevoegde minister(s) en administratie

a) - Coördinator – bevoegd Minister

Minister Crevits, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur
Minister Vandenbroucke, Vlaams minister van Werk, Onderwijs en Vorming

- Contactperso(n)en op het kabinet

Kurt De Ketelaere, kabinetschef van minister Crevits
Bram Wellens, raadgever onderwijs van minister Vandenbroucke

b) - Verantwoordelijke administratie(s) (op het niveau van de Vlaamse overheid)

Afdeling Milieu-integratie en –subsidiëringen – departement Leefmilieu, Natuur en Energie.

- Contactperso(n)en op de administratie

Katrien Van Poeck – 02/553 03 66 – katrien.vanpoeck@lne.vlaanderen.be
Jürgen Loones – 02/553 27 97 – jurgen.loones@lne.vlaanderen.be

Rubriek 3: doelstellingen

Lange termijn

De UNECE-strategie wil de lidstaten aanmoedigen om Educatie voor Duurzame Ontwikkeling te ontwikkelen en ingang te doen vinden in het formele onderwijssysteem, in alle relevante vakken, en in niet-formele en informele educatie.

Concreet worden hiertoe zes objectieven vooropgesteld:

1. verzekeren dat de beleids-, de regelgevings- en werkingskaders EDO ondersteunen;
2. duurzame ontwikkeling bevorderen via formeel, niet-formeel en informeel leren;
3. leraars en educatoren uitrusten met competenties om duurzame ontwikkeling op te nemen in hun onderwijs- en educatieve activiteiten;
4. verzekeren dat aangepaste hulpmiddelen en materialen voor EDO beschikbaar zijn;
5. onderzoek over en ontwikkeling van EDO bevorderen;
6. de samenwerking rond EDO op alle niveaus binnen de UNECE regio versterken.

Korte termijn

Op korte termijn worden volgende strategische doelstellingen geformuleerd die verder worden geconcretiseerd in de bijhorende operationele doelstellingen:

- 1 Er bestaat een geïntegreerd EDO-beleid in Vlaanderen, gebaseerd op samenwerking en afstemming tussen alle belanghebbenden.
 - 1.1 Het EDO-overlegplatform wordt officieel gemandateerd als coördinerend orgaan voor de implementatie van EDO in Vlaanderen.
 - 1.2 De expertise van het EDO-overlegplatform wordt benut bij de verdere operationalisering van de acties uit het EDO-implementatieplan.
 - 1.3 De samenstelling van het EDO-overlegplatform wordt geoptimaliseerd met het oog op een sterkere betrokkenheid op de economische pijler van duurzame ontwikkeling en met het oog op de werkbaarheid van het platform.
 - 1.4 De implementatie van EDO komt tot stand door de participatie van alle relevante actoren.

- 2 Er is coherentie en samenhang in de EDO-praktijk, gebaseerd op een gecoördineerde aanpak, een doordachte visie en deskundige praktijkwerkers.
 - 2.1 Alle actoren die betrokken zijn bij het beleid en de praktijk van EDO kunnen voor informatie, advies en uitwisseling terecht bij een centraal aanspreekpunt: een EDO-coördinatie.
 - 2.2 De EDO-coördinatie zorgt voor afstemming tussen de verschillende EDO-initiatieven en verhoogt op die manier de efficiëntie en effectiviteit van EDO in Vlaanderen.
 - 2.3 De EDO-coördinatie zorgt voor afstemming tussen het EDO-beleid en de praktijk in het brede werkveld.
 - 2.4 De EDO-coördinatie stimuleert en coördineert de ontwikkeling van educatief materiaal om EDO meer ingang te laten vinden in het formele, niet-formele en informele leren.
 - 2.5 De EDO-coördinatie stimuleert en coördineert opleiding, vorming en uitwisseling over EDO voor alle belanghebbenden.
 - 2.6 De EDO-coördinatie stimuleert netwerking tussen de verschillende belanghebbenden met het oog op de inzet van expertise die momenteel verspreid aanwezig is.
 - 2.7 De EDO-coördinatie stimuleert de participatie van alle belanghebbenden bij het tot stand komen van EDO-initiatieven.

- 3 Organisaties integreren EDO in hun werking door middel van een leerproces dat leidt tot praktijkverbetering binnen de betrokken organisaties en kennisvermeerdering over EDO.
 - 3.1 Organisaties worden begeleid om EDO in hun werking te integreren vanuit de eigen missie, visie, doelstellingen en mogelijkheden.
 - 3.2 Door middel van actieonderzoek wordt gewerkt aan praktijkverbetering en expertiseopbouw over EDO.
 - 3.3 De procesbegeleiding is gericht op het stimuleren van een participatieve aanpak van EDO.

- 4 De implementatie van EDO in het formele, niet-formele en informele leren wordt bevorderd door het versterken van stimulansen daartoe in de relevante beleids- en regelgevingskaders.
- 4.1 EDO krijgt op lange termijn een plaats in de Vlaamse Strategieën voor Duurzame Ontwikkeling.
 - 4.2 De eindtermen en ontwikkelingsdoelen werden onderzocht op hun relevantie voor EDO en waar nodig geactualiseerd met het oog op het bevorderen van EDO in het formele onderwijs.
 - 4.3 EDO wordt geïntegreerd in de beroepsprofielen van de SERV en krijgt op die manier een plaats in het curriculum van technisch en beroepsonderwijs.
 - 4.4 EDO wordt verankerd in de competentieprofielen van de opleidingen in het hoger onderwijs.
 - 4.5 EDO vormt een richtinggevend kader voor het Vlaamse, de provinciale en de lokale jeugdbeleidsplannen.
 - 4.6 EDO wordt bevorderd via de beleidsplannen van het sociaal-cultureel volwassenenwerk.
 - 4.7 EDO wordt verankerd als richtinggevend kader van de visie- en beleidsnota's voor de verschillende educaties.
 - 4.8 Stimulansen voor EDO door middel van beleids- en regelgevingskaders komen op een participatieve manier tot stand.
- 5 De implementatie van EDO in het formele, niet-formele en informele leren wordt bevorderd door het inzetten van financiële beleidsinstrumenten.
- 5.1 EDO wordt bevorderd door aandacht voor duurzame ontwikkeling te verankeren in de beoordelingscriteria van bestaande projectenfonds.
 - 5.2 EDO wordt bevorderd door de subsidiëring van EDO-projecten.
 - 5.3 Financieringsmechanismen die de continuïteit van EDO-initiatieven bevorderen, worden uitgetest.
 - 5.4 Economische beleidsinstrumenten stimuleren een participatieve aanpak van EDO.
- 6 De implementatie van EDO in het formele, niet-formele en informele leren wordt bevorderd door de het organiseren van vorming en nascholing.
- 6.1 EDO wordt gestimuleerd in de lerarenopleiding door nascholing in het kader van de verdere opvolging van het CSCT-project (Curriculum, Sustainable development, Competences, Teacher training).
 - 6.2 EDO werd gestimuleerd door het organiseren van een symposium naar aanleiding van het verschijnen van een praktijkboek met projecten en mogelijkheden om EDO uit te werken binnen het leerplichtonderwijs.
 - 6.3 EDO wordt verankerd in de basisopleiding van vormingswerkers in het niet-formele en informele leren en verder gestimuleerd via nascholing van deze belangrijke intermediaire doelgroep.
 - 6.4 Niet-formele en informele EDO wordt gestimuleerd via kadervorming voor vrijwilligers.
 - 6.5 EDO wordt bevorderd via uitwisseling en vorming tijdens internationale conferenties.
 - 6.6 EDO wordt bevorderd door vorming en nascholing in educatieve centra en opleidingscentra van (of gesubsidieerd door) de Vlaamse overheid.
 - 6.7 EDO wordt gestimuleerd door vorming en nascholing georganiseerd door onderwijskoepels en middenveldorganisaties.

6.8 Vorming en nascholing zijn gericht op een participatieve aanpak van EDO.

7 De implementatie van EDO in het formele, niet-formele en informele leren wordt bevorderd door het ter beschikking stellen van kwaliteitsvol educatief materiaal.

7.1 Het aanbod van educatief materiaal voor EDO wordt bevorderd door subsidiëring van projecten.

7.2 Een brochure met praktijkvoorbeelden stimuleert scholen om EDO op te nemen.

7.3 Via casussen per vakgebied ('vakreviews') wordt EDO in het hoger onderwijs gestimuleerd.

7.4 EDO wordt bevorderd via het educatieve materiaal (tentoonstellingen, lespakketten, enz.) van de educatieve centra van (of gesubsidieerd door) de Vlaamse overheid.

7.5 Educatief materiaal bevordert een participatieve aanpak van EDO.

Rubriek 4: acties en maatregelen

Actie 1: Het EDO-overlegplatform als coördinerend orgaan

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 1 (1.1 – 1.4) uit rubriek 3.

Voor een coherent EDO-beleid is samenwerking en afstemming tussen alle betrokken actoren cruciaal. EDO veronderstelt per definitie een multi-sector-, multi-level- en multi-actorbeleid. Het EDO-overlegplatform wil afstemming en samenwerking bevorderen tussen de verschillende betrokken sectoren, beleidsniveaus en actoren. Het wil een operationele invulling geven aan beleidsbeslissingen van overheidswege. De besluitvorming is gericht op het formuleren van een gezamenlijk advies met betrekking tot de implementatie van EDO in Vlaanderen. Om haar opdracht optimaal te kunnen waarmaken, moet het EDO-overlegplatform kunnen steunen op een duidelijk mandaat en een evenwichtige samenstelling.

Het platform is samengesteld uit vertegenwoordigers van verschillende departementen van de Vlaamse overheid. Behalve een kanaal voor interdepartementale samenwerking is het EDO-overlegplatform tevens een forum waar actoren van buiten de Vlaamse administratie met elkaar in overleg treden. Ook federale en provinciale overheidsinstanties zijn immers vertegenwoordigd, evenals een brede waaier van actoren uit het maatschappelijke middenveld. Het overlegplatform kan ad hoc worden uitgebreid met nieuwe, al dan niet permanente, vertegenwoordigers wanneer de agenda dit vereist. Een flexibele samenstelling en werkwijze is essentieel om een dynamische en interactieve werking van het platform te garanderen.

Het secretariaat van het EDO-overlegplatform wordt verzorgd door het departement Leefmilieu, Natuur en Energie, meer bepaald door de dienst Natuur- en Milieueducatie van de afdeling Milieu-integratie en –subsidiëring.

Het overlegplatform vergadert in principe twee halve dagen per jaar. De agenda bevat een vast onderdeel betreffende de Vlaamse implementatiestrategie en staat daarnaast telkens in

het teken van één thema, bij voorkeur gekozen in functie van lopende processen. In 2007 kwam het EDO-overlegplatform drie maal samen: op 26 april, 2 oktober en 12 december. In 2008 kwam het platform samen op 17 april 2008 en op 9 oktober. De laatste bijeenkomst vond plaats op 21 april 2009.

Actie 2: Een EDO-coördinatie

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 2 (2.1 – 2.7) uit rubriek 3.

EDO is een concept dat zich nog volop ontwikkelt. Er worden door uiteenlopende actoren diverse initiatieven genomen die onder deze noemer vallen, maar dit gebeurt erg gefragmenteerd. Bovendien wordt door diverse betrokkenen een behoefte aan visievorming en deskundigheidsontwikkeling gesignaleerd. Een betere coördinatie leidt tot een meer coherent beleid en voorkomt een al te grote versnippering in de EDO-praktijk. Het vervullen van deze coördinerende functie biedt tegelijk kansen om vanuit een koepelperspectief op het werkveld en het beleid te werken aan expertiseopbouw.

Concreet kan een EDO-coördinatie worden verzorgd door een administratieve cel die volgende taken op zich nemen:

- Fungeren als centraal aanspreekpunt waarbij alle actoren die betrokken zijn bij het beleid en de praktijk van EDO terecht kunnen voor informatie, advies en uitwisseling. Dit veronderstelt dat het bestaande informatieaanbod over EDO wordt geïnventariseerd en ter beschikking gesteld van alle betrokkenen.
- Via uitwisseling zorgen voor afstemming tussen de verschillende EDO-initiatieven om op die manier de efficiëntie en effectiviteit van EDO in Vlaanderen te verhogen.
- Netwerking stimuleren tussen de verschillende belanghebbenden met het oog op de inzet van expertise die momenteel verspreid aanwezig is.
- Ontwikkelen van kwaliteitsindicatoren voor EDO met het oog op verdere visieontwikkeling, professionalisering en kwaliteitsbewaking.
- Zorgen voor afstemming tussen het EDO-beleid en de praktijk door het organiseren en ondersteunen van overleg en uitwisseling. De participatie van alle belanghebbenden wordt gestimuleerd bij het tot stand komen van EDO-initiatieven.
- Coördinatie en ondersteuning van de EDO-procesbegeleiders (zie actie 3).
- Opvolging van het actieonderzoek (zie actie 3).
- Stimuleren van de verdere verankering van EDO in bestaande beleids- en regelgevingskaders (zie actie 4).
- Opvolging van het EDO-projectenfonds (zie actie 5).
- Opleiding, vorming en uitwisseling over EDO stimuleren en coördineren. De coördinatie stimuleert aanbieders van vormingsinitiatieven om EDO in hun activiteiten te verankeren. Zie ook actie 6: de EDO-coördinatie stimuleert op die manier deze actie.
- De ontwikkeling van educatief materiaal stimuleren en coördineren om EDO meer ingang te laten vinden in het formele, niet-formele en informele leren. Via vorming en uitwisseling (bv. studiedagen) worden de ontwikkelaars van educatief materiaal aangemoedigd en ondersteund om EDO in hun aanbod te integreren. Zie ook actie 7: de EDO-coördinatie stimuleert op die manier deze actie.

Actie 3: Procesbegeleiding als impuls voor visieontwikkeling en professionalisering

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 3 (3.1 – 3.3) uit rubriek 3.

Het integreren van EDO in een bestaande educatieve werking is een geleidelijk proces. Er

zijn geen kant-en-klare recepten of standaardoplossingen voorhanden. EDO is maatwerk. Dit veronderstelt een leerproces dat elke organisatie die EDO een plaats wil geven voor zichzelf moet doorlopen, vanuit haar eigen missie, visie, doelstellingen en mogelijkheden. Procesbegeleiding kan hen hierin ondersteunen. Op die manier krijgen de betrokken organisaties meer leerkanalen én kan men tegelijkertijd werken aan een verdere kennisontwikkeling en theorievorming die het bredere werkveld en het EDO-beleid ten goede komen.

Een instrument om deze kennisontwikkeling en theorievorming te verwezenlijken, is actieonderzoek: een methode van sociaal wetenschappelijk onderzoek die wordt opgevat als onderzoek én interventie in samenwerking met de 'onderzochten'. Procesbegeleiding gekoppeld aan een actieonderzoek zorgt voor praktijkverbetering in de betrokken organisaties en bij uitbreiding – door de gelijktijdige aandacht voor kennisopbouw – voor het ruimere EDO-werkveld en het beleid.

De procesbegeleiding richt zich niet enkel op instellingen uit het formele onderwijs maar evenzeer op organisaties en verenigingen in niet-formele en informele leercontexten. We denken hierbij aan vormingsinstellingen, sociaal-culturele verenigingen, jeugdwerk, ngo's, enz. Procesbegeleiding kan EDO bevorderen door het inzetten van de (inhoudelijke zowel als methodologische en procesmatige) deskundigheid van een externe begeleider. Dit kan georganiseerd worden op individuele basis (bv. een aantal pilootprojecten in welbepaalde scholen, hoger onderwijsinstellingen, organisaties, enz.) zowel als via een collectieve aanpak. Beide opties zijn complementair. Voor het formele onderwijs moet vooral worden ingezet op de collectieve aanpak, m.b. door afstemming met en ondersteuning van bestaande initiatieven zoals MOS en Pedagogische Begeleidingsdiensten in het leerplichtonderwijs en de projecten DHO en Ecocampus in het hoger onderwijs. Wat betreft niet-formeel en informeel leren is daarnaast ook procesbegeleiding op individuele basis essentieel.

Concreet kan de procesbegeleiding als volgt worden ingevuld:

→ Individueel:

- ondersteuning bieden bij het integreren van EDO in het beleid en de praktijk van de instelling
- helpen bij het uittekenen van een visie en een strategie voor EDO en het opzetten van een concreet werkplan in samenspraak met alle betrokken actoren
- ondersteuning bieden bij het kiezen van een aantal prioritaire actiepunten en bij het omzetten daarvan in een realistisch actieplan
- binnen het leerplichtonderwijs: scholen ondersteunen bij het implementeren van de (vakoverschrijdende) eindtermen vanuit een invalshoek van EDO
- binnen het hoger onderwijs: instellingen ondersteunen bij het integreren van EDO in de competentieprofielen en het curriculum
- binnen het sociaal-cultureel werk voor jongeren en volwassenen: organisaties ondersteunen bij het verankeren van EDO in hun beleidsplan
- bij ngo's, educatieve centra, enz.: organisaties ondersteunen bij het verankeren van EDO in hun werking
- advies geven (op organisatorisch en inhoudelijk vlak) bij het organiseren van een EDO-project
- participatie van de doelgroep(en) stimuleren
- suggesties doen van methodieken en materialen
- handvaten aanreiken waarmee de organisatie na de procesbegeleiding zelfstandig verder kan werken

→ Collectief:

- een brugfunctie vervullen door relevante actoren bijeen te brengen en samenwerking en wederzijdse verrijking te stimuleren
- organiseren van lerende netwerken waarin leerkrachten, docenten, educatoren, enz.

van elkaar leren d.m.v. uitwisseling en overleg

- organiseren van studiedagen gericht op uitwisseling en competentiebevordering
- leerkrachten of educatoren trainen in het begeleiden van een methodiek
- zorgen voor een optimale afstemming met en ondersteuning van bestaande initiatieven van procesbegeleiding (projecten zoals Milieuzorg Op School, Kleur Bekennen, Ecocampus, DHO Vlaanderen, enz. evenals de reguliere pedagogische begeleidingsdiensten van de onderwijskoepels)

Actie 4: EDO stimuleren via bestaande beleids- en regelgevingskaders

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 4 (4.1 – 4.8) uit rubriek 3. De lijst van operationele doelstellingen is niet limitatief: afhankelijk van de behoeften en ontwikkelingen betreffende EDO zullen in de loop van het VN-decennium nog meer instrumenten worden ingezet om EDO te bevorderen.

De implementatie van EDO kan worden bevorderd door ervoor te zorgen dat bestaande beleids- en regelgevingskaders EDO stimuleren. Hiertoe zijn kansen in het formele onderwijs zowel als in niet-formele en informele leercontexten.

De EDO-coördinatie kan deze processen ondersteunen. Concreet kunnen volgende initiatieven worden genomen:

- Opvolgen van de ontwikkeling van toekomstige Vlaamse Strategieën voor Duurzame Ontwikkeling met het oog op het integreren van EDO.
- EDO stimuleren bij de opmaak van regeerakkoorden en beleidsplannen.
- EDO verankeren als richtinggevend kader in de visie- en beleidsnota natuur- en milieueducatie 2009-2014.
- EDO integreren in de samenwerkingsovereenkomst gemeenten en provincies en voorzien in de nodige ondersteuning voor lokale overheden om dit in hun beleid te implementeren.
- Onderzoeken van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen op hun relevantie voor EDO (voorjaar 2009). Deze werden geactualiseerd met het oog op het bevorderen van EDO in het formele onderwijs.
- Opstarten van overleg om na te gaan of en hoe EDO een plaats kan krijgen in de beroepsprofielen van de SERV.
- Instellingen voor hoger onderwijs stimuleren om EDO te integreren in hun competentieprofielen en curriculum (bv. pilootprojecten Toerisme Vlaanderen in de bacheloropleiding toerisme en recreatie).
- Provincies en gemeenten stimuleren om EDO te integreren in hun jeugdbeleidsplannen.
- Jeugdwerkorganisaties en organisaties in het sociaal-cultureel volwassenenwerk stimuleren om EDO te integreren in hun beleidsplannen.

Actie 5: EDO stimuleren met financiële beleidsinstrumenten

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 5 (5.1 – 5.4) uit rubriek 3.

De implementatie van EDO in het formele onderwijs zowel als in niet-formele en informele leercontexten kan worden bevorderd door de inzet van financiële instrumenten. Een coherent EDO-beleid in Vlaanderen vereist ingrepen in het huidige, gefragmenteerde kader van financiële beleidsinstrumenten. Naast het stimuleren van EDO-gerichte educatie via de bestaande projectenfonds is er nood aan bijkomende impulsen om experimenteeruimte en vernieuwing te bevorderen. Op die manier ontstaat meer ruimte voor EDO-initiatieven vanuit het maatschappelijke middenveld en wordt samenwerking tussen diverse actoren

gestimuleerd.

Concreet kunnen volgende initiatieven worden genomen:

- Invoering van een EDO-projectenfonds voor de subsidiëring van vernieuwende en kwalitatief hoogstaande EDO-projecten. Hiervoor worden duidelijke criteria vooropgesteld gericht op innovatieve EDO-projecten en afstemming met bestaande projectenfonds wordt gegarandeerd (blinde vlekken opvullen voor specifieke, innovatieve EDO-projecten, overlap voorkomen, enz.). Samenwerking tussen en cofinanciering door alle betrokken beleidsdomeinen (LNE, OND, DAR,...) is noodzakelijk.
- EDO verankeren in bestaande projectenfonds met een educatief luik door in de beoordelingscriteria ervan EDO in te schrijven als absolute voorwaarde dan wel door het invoeren van een bonussysteem waarbij projecten die EDO-gericht zijn extra middelen krijgen

Actie 6: EDO stimuleren door vorming en nascholing

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 6 (6.1 – 6.7) uit rubriek 3. De lijst van operationele doelstellingen is niet limitatief: afhankelijk van de behoeften en ontwikkelingen betreffende EDO zal in de loop van het VN-decennium nog meer vorming en nascholing worden georganiseerd.

Deze actie sluit nauw aan bij actie 2 ('Een EDO-coördinatie') maar is veeleer gericht op nascholing en vorming die binnen de verschillende beleidsdomeinen kan worden georganiseerd met het oog op visieontwikkeling en expertiseopbouw betreffende EDO. De EDO-coördinatie kan hierin een rol vervullen door coördinatie en afstemming te bevorderen en initiatieven te nemen om eventuele leemtes in te vullen.

Concreet kunnen volgende initiatieven worden genomen:

- EDO stimuleren in de lerarenopleiding door het opstarten van een lerend netwerk waarin docenten uit deze opleidingen worden samengebracht met het oog op wederzijdse verrijking en competentiebevordering.
- EDO stimuleren in de basisopleiding van vormingswerkers door het opstarten van een lerend netwerk waarin docenten uit het sociaal (-cultureel) werk worden samengebracht met het oog op wederzijdse verrijking en competentiebevordering.
- EDO integreren in het aanbod van studiedagen en cursussen georganiseerd door de werking Natuur- en Milieueducatie van het departement LNE. Zo wordt EDO o.m. opgenomen als centrale thema van de Benelux-werkconferentie NME die de Vlaamse Overheid organiseert in 2009.
- De NME-centra van het departement LNE integreren EDO in hun aanbod van vorming en nascholing voor intermediairen (bv. project Milieu en Gezondheid in NMEC De Helix).
- EDO didactisch vertalen in de vormingen voor vrijwilligers in de NME-sector.
- EDO stimuleren in het aanbod van kadervorming voor vrijwilligers in het jeugdwerk.
- Organiseren van een symposium (20/01/09) naar aanleiding van het verschijnen van een praktijkbrochure met projecten en mogelijkheden om EDO uit te werken binnen het leerplichtonderwijs (zie ook actie 7). De nieuwe vakoverschrijdende eindtermen werden tijdens dit symposium voorgesteld.
- De resultaten van het CSCT-project integreren in de internationale conferentie van ENSI (Environment and School Initiatives) over EDO in 2009.
- EDO stimuleren in het hoger onderwijs door het aanbieden van gastcolleges en seminars (bv. gastcolleges en seminars over duurzaam toerisme door Toerisme Vlaanderen).

- Organiseren van een studiedag voor de begeleiders van Milieuzorg Op School, Kleur Bekennen en voor de pedagogische begeleiders die bij deze projecten betrokken zijn over het begeleiden van scholen die aan EDO (willen) doen.
- Organiseren van vorming voor gemeentelijke adviesraden in het kader van de samenwerkingsovereenkomst – thema duurzame ontwikkeling.
- Initiatieven inzake vorming en nascholing door het maatschappelijke middenveld en de private sector ondersteunen en faciliteren.

Actie 7: EDO stimuleren met educatief materiaal

Deze actie komt tegemoet aan doelstelling 7 (7.1 – 7.5) uit rubriek 3. De lijst van operationele doelstellingen is niet limitatief: afhankelijk van de behoeften en ontwikkelingen op het gebied van EDO zal in de loop van het VN-decennium nog meer educatief materiaal worden ontwikkeld.

Een kwaliteitsvol aanbod van educatief materiaal is een belangrijke impuls om EDO meer ingang te laten vinden in het formele, niet-formele en informele leren. Deze actie sluit nauw aan bij actie 2 ('Een EDO-coördinatie') maar is veeleer gericht op de ontwikkeling van educatief materiaal binnen de verschillende beleidsdomeinen. De EDO-coördinatie kan hierin een rol vervullen door coördinatie en afstemming te bevorderen en initiatieven te nemen om eventuele leemtes in te vullen.

Concreet kunnen volgende initiatieven worden genomen (ad hoc aan te vullen):

- EDO integreren in het educatieve materiaal van de werking Natuur- en Milieueducatie van het departement LNE (bv. Milieuzorg Op School, Ecocampus, enz.) door ecologische thema's te kaderen in het bredere concept duurzame ontwikkeling.
- EDO integreren in het educatieve aanbod van de NME-centra van het departement LNE door ecologische thema's te kaderen in het bredere concept duurzame ontwikkeling (bv. project Milieu en Gezondheid in NMEC De Helix).
- EDO stimuleren via gesubsidieerde NME-projecten (bv. project Voetzoekers) door ecologische thema's te kaderen in het bredere concept duurzame ontwikkeling.
- EDO in het leerplichtonderwijs bevorderen door het publiceren van een brochure met praktijkvoorbeelden voor scholen (voorgesteld en verspreid op 20/01/09).
- EDO stimuleren in de lerarenopleiding door de publicatie van een boek in het kader van de verdere opvolging van het CSCT-project (Curriculum, Sustainable development, Competences, Teacher training). Dit boek wordt gemaakt door de drukkerij van het departement Onderwijs.
- EDO bevorderen in het toerismeonderwijs door het ontwikkelen van educatief materiaal over duurzaam toerisme (online-cursus, website, enz.).
- Initiatieven inzake educatief materiaal door het maatschappelijke middenveld en de private sector ondersteunen en faciliteren.

Rubriek 5: uitvoerders van het project (partners in het project)

- departement Leefmilieu, Natuur en Energie
- departement Onderwijs en Vorming
- Toerisme Vlaanderen
- de Vlaamse provincies en de VVP
- de Vlaamse gemeenten en de VVSG
- onderwijsinstellingen en -koepels
- middenveldorganisaties

- sociale partners
- privésector
- onderzoeksinstellingen
- media

Op termijn moeten nog bijkomende partners worden betrokken bij de uitvoering van het project, o.m. de andere beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

Rubriek 6: streefdata

- voor de volledige realisatie van het project
- voor de realisatie van de belangrijkste tussenstappen

Het VN-decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling loopt van 2005 tot 2014. Een eerste fase liep af in 2007, een tweede loopt tot 2010 en met de laatste fase eindigt het decennium in 2014.

Per actie worden volgende streefdata vooropgesteld:

Actie 1: Het EDO-overlegplatform als coördinerend orgaan

Het EDO-overlegplatform is reeds operationeel.
Doelstellingen 1.1 en 1.2 werden gerealiseerd in 2008.

Actie 2: Een EDO-coördinatie

In 2008 werd gestart met de realisatie van deze actie. De coördinatie is operationeel tegen 2009.

Actie 3: Procesbegeleiding als impuls voor visieontwikkeling en professionalisering

Na een voorbereidende fase in 2008 kan de eigenlijke actie gelanceerd worden in 2009.

Actie 4: EDO stimuleren via bestaande beleids- en regelgevingskaders

De uitvoering van deze actie sluit deels aan bij de looptijd van bv. de beleidsplannen. Tegen het einde van het VN-decennium voor EDO (2014) moeten de operationele doelstellingen gerealiseerd zijn.

Actie 5: EDO stimuleren met financiële beleidsinstrumenten

Deze actie kan ten vroegste van start gaan in 2009, na een voorbereidende fase in de loop van 2008.

Actie 6: EDO stimuleren door vorming en nascholing

De implementatie van EDO vereist een continu leer- en groeiproces. Deze actie loopt dus per definitie over het volledige VN-decennium voor EDO en moet ook na afloop van deze periode worden gecontinueerd.

Actie 7: EDO stimuleren met educatief materiaal

De implementatie van EDO vereist een continu leer- en groeiproces. Deze actie loopt dus per definitie over het volledige VN-decennium voor EDO en moet ook na afloop van deze periode worden gecontinueerd.

Rubriek 7: voortgang (stand van zaken met betrekking tot opzet en uitvoering van het project)